

Lumen Gentium: de Kerk als het volk van God

Luisterend op weg met de catecheses van de paus

Luisterend op weg

Deze uitgave is gemaakt door de Landelijke Werkgroep Synodaliteit

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Het Gesprek in de Geest.....	4
1. Het mysterie van de Kerk, sacrament van de vereniging met God en van de eenheid van heel de mensheid.....	6
2. De Kerk, een zichtbare en geestelijke werkelijkheid.....	10
3. De Kerk, volk van God.....	14
4. De Kerk, een priesterlijk en profetisch volk.....	18
5. Op het fundament van de apostelen. De Kerk in haar hiërarchische dimensie.....	22
6. Levende stenen in de Kerk en getuigen in de wereld: de leken in het Volk van God.....	25
7. Heiligheid en evangelische principes in de Kerk.....	28
8. De Kerk, pelgrim in de geschiedenis op weg naar het hemels vaderland.....	32
9. De maagd Maria, model van de Kerk.....	36

Colofon

Deze uitgave is gemaakt door de Landelijke Werkgroep Synodaliteit

Design en opmaak: DeNK. creatieve vrijdenkers.

Van de catecheses is een werkvertaling gemaakt vanuit de Engelse tekst gericht op leesbaarheid in het Nederlands; het betreft geen officiële vertaling

Redactie en nazien: Richard Steenvoorde OP, Marieke Fortes

Algehele coördinatie en redactie: Anneke van der Kamp, SRKK

Copyright © Secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap

Voorwoord

Paus Leo XIV nodigt ons uit om opnieuw kennis te maken met de documenten van het Tweede Vaticaans Concilie (1962–1965). Tijdens zijn algemene audiënties in 2026 gaf hij een catechesereeks over deze belangrijke teksten. Hij begon met *Dei Verbum* en vervolgt nu met *Lumen Gentium*. Volgens de paus vormen de concilie-documenten nog altijd een kompas voor de Kerk van vandaag. Ze bevatten een rijke bron van geloof, wijsheid en inspiratie voor iedereen die samen kerk wil zijn en samen op weg wil gaan.

De Landelijke Werkgroep Synodaliteit heeft de catecheses van paus Leo XIV vertaald in een werkvertaling. Daarnaast hebben we bij ieder thema gespreksvragen toegevoegd. Zo kunnen de catecheses en de documenten van Vaticanum II gebruikt worden als inspiratie voor luistergesprekken in parochies, geloofsgemeenschappen en andere groepen.

Wij nodigen iedereen van harte uit om met elkaar in gesprek te gaan over één of meer thema's uit deze catecheses. Door samen te luisteren, te delen en te reflecteren, kunnen we ons geloof verdiepen en elkaar beter verstaan.

Dit is de tweede uitgave van de catechesereeks van paus Leo XIV over de documenten van het Tweede Vaticaans Concilie. In deze editie staan de catecheses over de dogmatische constitutie *Lumen Gentium*.

Het complete document *Lumen Gentium* is beschikbaar op Rkdocumenten.nl:

Het Gesprek in de Geest

Het Gesprek in de Geest is een van de bekendste praktijken van synodaliteit, juist omdat het zo onderscheidend is. Het vindt plaats in kleine groepen van 6 tot 12 personen en werkt het best met één persoon als gespreksbegeleider.

Het is voor mensen vaak eerst een ongebruikelijke manier om een gesprek te voeren. Wanneer we naar iemand luisteren, zijn we vaak meer bezig met hoe we zelf zullen reageren dan met wat de spreker werkelijk zegt. Gesprekken kunnen daardoor gemakkelijk worden gedomineerd door assertieve stemmen, waardoor mensen die minder zelfverzekerd, of meer bedachtzaam zijn, nauwelijks ruimte krijgen om te spreken. Het Gesprek in de Geest bouwt voort op de praktijken van stilte en luisteren uit de Lectio Divina, en schept zo de voorwaarden voor een diepgaande uitwisseling én voor bekering.

Het gesprek in de Geest vindt plaats in drie rondes. In de eerste twee rondes heeft iedereen de kans om te spreken zonder onderbroken te worden. De derde ronde kan een meer algemeen gesprek zijn. Het patroon is als volgt:

Begin met een moment van stilte om onszelf de tijd te geven om over de vraag na te denken.

- 1. Eerste ronde van het Gesprek in de Geest:** iedereen krijgt de kans om te spreken. Luister naar iedereen zonder te reageren. Aansluitend is er een moment van stilte.
- 2. Tweede ronde van het Gesprek in de Geest:** Luister opnieuw naar iedereen: wat heeft je geraakt of wat sprak je aan? Ook deze ronde wordt gevolgd door een moment van stilte.
- 3. Derde ronde van het Gesprek in de Geest:** Ten slotte reflecteren de deelnemers in de derde ronde op welke nieuwe inzichten er zijn ontstaan. Wat zijn de gemeenschappelijk thema's of resultaten van het gesprek?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

Hoe spreken en luisteren we met elkaar?

- **Luister naar de inbreng van alle anderen.** Probeer veel meer te luisteren dan te praten
- **Moedig iedereen aan om te spreken**
- **Wees je bewust van je eigen 'zendtijd'** - houd je bijdragen kort en bondig
- **Blijf nieuwsgierig** – wijs standpunten waar je het niet mee eens bent niet af, maar wees benieuwd waarom mensen zo denken
- **Bewaar vertrouwelijkheid.** De bijeenkomst moet een veilige plek zijn waar mensen hun mening kunnen uiten
- **Bewaak de duur van het gesprek**

1. Het mysterie van de Kerk, sacrament van de vereniging met God en van de eenheid van heel de mensheid

Toen het Tweede Vaticaans Concilie de Kerk probeerde te beschrijven, wilde het allereerst duidelijk maken waar haar oorsprong ligt. Daarom nam het in de dogmatische constitutie *Lumen gentium*, goedgekeurd op 21 november 1964, het woord “mysterie” over uit de brieven van de heilige apostel Paulus. Met deze keuze wilde het Concilie niet zeggen dat de Kerk iets onduidelijks of onbegrijpelijks is, zoals men vaak denkt bij het woord “mysterie”. Integendeel: wanneer de heilige Paulus dit woord gebruikt, vooral in de Brief aan de Efeziërs, bedoelt hij een werkelijkheid die eerst verborgen was en nu is geopenbaard.

Het gaat om Gods heilsplan, dat een duidelijk doel heeft: alle schepselen verenigen door het verzoenend handelen van Jezus Christus, dat tot voltooiing kwam in zijn dood aan het kruis. **Deze eenheid wordt in de eerste plaats ervaren in de samenkunst voor de liturgische viering. Daar worden verschillen relatief. En wat telt is samen zijn, omdat wij worden aangetrokken door de liefde van Christus, die de muur van scheiding tussen mensen en sociale groepen heeft afgebroken (vgl. Ef. 2,14).** Voor de heilige Paulus is het mysterie de openbaring van wat God voor de hele mensheid wil realiseren. Dit wordt als eerste zichtbaar in plaatselijke ervaringen, die zich geleidelijk uitbreiden tot alle mensen en zelfs tot heel de kosmos.

De mensheid leeft in een toestand van verdeeldheid die zij zelf niet kan herstellen, ook al leeft het verlangen naar eenheid in het hart van de mens. Het handelen van Jezus Christus treedt deze situatie binnen door de kracht van de Heilige Geest en overwint de machten van verdeeldheid en zelfs de Verdeeldheid zelf. **Samenkomen om te vieren, na te hebben geloofd in de verkondiging van het Evangelie, wordt ervaren als een aantrekking die uitgaat van het kruis van Christus, de hoogste openbaring van Gods liefde. Het is het ervaren dat wij door God samen worden geroepen.**

Daarom gebruikt men het woord *ekklesia*, dat betekent: een samenkomst van mensen die erkennen dat zij bijeen zijn geroepen. Zo is er een diepe samenhang tussen dit mysterie en de Kerk: de Kerk is het mysterie dat zichtbaar en ervaarbaar is geworden.

Deze samenroeping kan echter niet beperkt blijven tot één groep mensen, maar is bestemd om de ervaring van alle mensen te worden. Juist omdat zij door God tot stand wordt gebracht. Daarom stelt het Tweede Vaticaanse Concilie aan het begin van de constitutie *Lumen gentium*: “De Kerk is in Christus als het ware een sacrament, dat wil zeggen een teken en instrument van de innige vereniging met God en van de eenheid van het gehele menselijk geslacht” (nr. 1). Met het gebruik van het woord “sacrament” wil men aangeven dat de Kerk een uitdrukking is van wat God in de geschiedenis van de mensheid wil verwezenlijken. Door naar de Kerk te kijken, kunnen wij dus in zekere mate Gods plan, het mysterie, leren begrijpen. In deze zin is de Kerk een teken.

Daarom wordt ook het woord “instrument” toegevoegd aan het begrip “sacrament”, om duidelijk te maken dat de Kerk een actief teken is. Wanneer God in de geschiedenis handelt, betreft Hij namelijk de mensen in zijn handelen, juist degenen tot wie zijn handelen gericht is. Door de Kerk heen verwezenlijkt God zijn doel: mensen tot Zich brengen en hen met elkaar verenigen.

De vereniging met God weerspiegelt zich in de onderlinge eenheid van mensen. Dat is de ervaring van het heil. Het is geen toeval dat *Lumen gentium* in hoofdstuk 7, dat handelt over het karakter van de pelgrimerende Kerk en het einde der tijden, de Kerk opnieuw als sacrament beschrijft, met de toevoeging “van het heil”.

“Christus heeft, toen Hij van de aarde werd verheven, allen naar Zich toegetrokken (vgl. Joh. 12,32). Na zijn verrijzenis uit de doden (vgl. Rom. 6,9) heeft Hij zijn leven-schenkende Geest over zijn leerlingen gezonden en door Hem zijn Lichaam, dat is de Kerk, ingesteld als universeel sacrament van het heil (en onze verlossing). Zittend aan de rechterhand van de Vader is Hij voortdurend werkzaam in de wereld, om de mensen naar de Kerk te leiden en hen door haar met Zich te verenigen, en om hen door het voeden met zijn eigen Lichaam en Bloed deel te laten krijgen aan zijn verheven leven.”

Deze tekst helpt ons de relatie te begrijpen tussen het verenigende handelen van het paasmysterie van Jezus — dat wil zeggen zijn lijden, dood en verrijzenis — en de identiteit van de Kerk. Tegelijk roept het ons op tot dankbaarheid dat wij tot de Kerk mogen behoren: het lichaam van de verrezen Christus en het ene pelgrimerende volk van God onderweg door de geschiedenis. De Kerk leeft als een heiligmakende aanwezigheid midden in een nog steeds verdeelde mensheid en is een werkzaam en zichtbaar teken van eenheid en verzoening tussen de volkeren.

Gespreksvragen:

- Hoe ervaar jij het samenkomen om de liturgie te vieren?
- Wat is voor jou het teken van eenheid van de Kerk in onze wereld?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

2. De Kerk, een zichtbare en geestelijke werkelijkheid

In het eerste hoofdstuk van *Lumen gentium*, dat vooral bedoeld is om antwoord te geven op de vraag wat de Kerk is, wordt de Kerk beschreven als een “complexe werkelijkheid” (nr. 8). Nu kunnen we ons afvragen: waaruit bestaat deze complexiteit? Sommigen zouden kunnen antwoorden dat de Kerk complex is omdat zij ‘ingewikkeld’ is en daarom moeilijk uit te leggen. Anderen zouden kunnen denken dat haar complexiteit voortkomt uit het feit dat zij een instelling is met tweeduizend jaar geschiedenis, met kenmerken die verschillen van elke andere sociale of religieuze groep. **In het Latijn betekent het woord ‘complex’ echter eerder een geordende samenhang van verschillende aspecten of dimensies binnen één en dezelfde werkelijkheid. Daarom kan *Lumen gentium* zeggen dat de Kerk een goed georganiseerde werkelijkheid is, waarin de menselijke en de goddelijke dimensie samen bestaan, zonder zich te vermengen en zonder van elkaar gescheiden te zijn.**

De eerste dimensie is meteen zichtbaar, want de Kerk is een gemeenschap van mannen en vrouwen die de vreugde en de moeite delen van het christen-zijn, met hun sterke en zwakke kanten. Zij verkondigen het Evangelie en worden zo een teken van de aanwezigheid van Christus, die ons op onze levensweg begeleidt. Maar dit aspect – dat ook zichtbaar is in de institutionele organisatie van de Kerk – is niet voldoende om haar ware aard te beschrijven. Want de Kerk heeft ook een goddelijke dimensie. Die bestaat niet uit een ideale volmaaktheid of geestelijke superioriteit van haar leden, maar uit het feit dat de Kerk voortkomt uit Gods heilsplan voor de mensheid, dat in Christus is verwezenlijkt.

Daarom is de Kerk tegelijk een aardse gemeenschap en het mystieke lichaam van Christus, een zichtbare vergadering en een geestelijk mysterie, een werkelijkheid die in de geschiedenis aanwezig is en een volk dat op weg is naar de hemel (vgl. LG 8; *Catechismus van de Katholieke Kerk* 771).

De menselijke en de goddelijke dimensie vullen elkaar harmonieus aan, zonder dat de ene de andere overheerst. Zo leeft de Kerk in deze paradox. Zij is een werkelijkheid die tegelijk menselijk en goddelijk is: zij neemt de zondige mens op en leidt hem naar God.

Om deze kerkelijke situatie te verduidelijken, verwijst *Lumen gentium* naar het leven van Christus zelf. Wie Jezus ontmoette op de wegen van Palestina, ervoer zijn menselijkheid: zijn ogen, zijn handen, de klank van zijn stem. Wie ervoor koos Hem te volgen, werd juist geraakt door de ervaring van zijn open blik, de aanraking van zijn zegenende handen en zijn woorden van bevrijding en genezing. Tegelijk echter stelde het volgen van die Mens de leerlingen open voor een ontmoeting met God. Want het vlees van Christus, zijn gelaat, zijn gebaren en zijn woorden maken de onzichtbare God zichtbaar aanwezig.

In het licht van deze werkelijkheid van Jezus kunnen we nu terugkeren naar de Kerk. **Wanneer we haar van nabij bekijken, ontdekken we een menselijke dimensie. Deze wordt gevormd door concrete mensen, die soms de schoonheid van het Evangelie laten zien en op andere momenten, net als iedereen, worstelen en fouten maken. Juist door haar leden en haar beperkte, aardse kenmerken heen worden de aanwezigheid van Christus en zijn reddend handelen zichtbaar.**

Zoals paus Benedictus XVI heeft gezegd, bestaat er geen tegenstelling tussen het Evangelie en de instelling van de Kerk. Integendeel: de structuren van de Kerk dienen juist tot de “verwerkelijking en concretisering van het Evangelie in onze tijd” (Toespraak tot de Zwitserse bisschoppen, 9 november 2006). Een ideale en zuivere Kerk, los van de aarde, bestaat niet; er is alleen de ene Kerk van Christus, die gestalte krijgt in de geschiedenis.

Dit is wat de heiligheid van de Kerk vormt: het feit dat Christus in haar woont en zich blijft geven door de kleinheid en kwetsbaarheid van haar leden. Wanneer wij dit voortdurende wonder aanschouwen dat zich in haar voltrekt, begrijpen wij iets van ‘de methode van God’: Hij maakt zich zichtbaar door de zwakheid van zijn schepselen en blijft zich openbaren en handelen. Daarom roept paus Franciscus ons in *Evangelii gaudium* op om te leren “onze sandalen uit te trekken voor de heilige grond van de ander (vgl. Ex. 3,5)” (nr. 169). Dit stelt ons ook vandaag in staat om de Kerk op te bouwen: niet alleen door haar zichtbare vormen te organiseren, maar door dat geestelijke bouwsel te versterken dat het lichaam van Christus is, door onderlinge gemeenschap en liefde.

Want de liefde laat voortdurend de aanwezigheid van de Verrezenen ontstaan. “Als we onze gedachten toch eens allemaal zouden richten op dat ene: de liefde! Zij is immers het enige wat alles overstijgt en zonder welke al het andere niets waard is, en wat alles naar zich toe trekt, waar het zich ook bevindt” (Preek 354, 6, 6).

Gespreksvragen:

- Hoe ervaar jij dat de Kerk een goed georganiseerde werkelijkheid is, waarin de menselijke en de goddelijke dimensie samen bestaan, zonder zich te vermengen en zonder van elkaar gescheiden te zijn?
- Hoe kun jij het evangelie zichtbaar maken in jouw leven en zo een onderdeel zijn van de Kerk in deze wereld?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

3. De Kerk, volk van God

God, die de wereld en de mensheid heeft geschapen en die iedere mens wil redden, volbrengt zijn heilswerk in de loop van de geschiedenis door een concreet volk te kiezen en onder dit volk te wonen. Daarom roept Hij Abraham en belooft hem nakomelingen zo talrijk als de sterren aan de hemel en het zand aan de zee (vgl. Gen. 22,17-18). Met de kinderen van Abraham sluit God, nadat Hij hen uit de slavernij heeft bevrijd, een verbond. Hij begeleidt hen, zorgt voor hen en brengt hen steeds weer samen wanneer zij afdwalen. De identiteit van dit volk wordt dus bepaald door Gods handelen en door het geloof in Hem. Zij zijn geroepen om een licht voor de andere volken te zijn, als een baken dat alle volkeren, heel de mensheid, naar zich toe trekt (vgl. Jes. 2,1-5).

Het Concilie bevestigt dat “al deze dingen echter zijn geschied als voorbereiding en voorafbeelding van dat nieuwe en volmaakte verbond, dat in Christus gesloten zou worden, en van die vollere openbaring die door het vleesgeworden Woord van God zelf zou worden gegeven” (LG, 9). Het is namelijk Christus die, door het schenken van zijn Lichaam en zijn Bloed, dit volk definitief met zichzelf verenigt. **Het is nu een volk dat bestaat uit leden van alle naties. Het wordt verenigd door het geloof in Hem, door de verbondenheid met Hem en door het delen in zijn leven, bezielde door de Geest van de Verrezenen. Dit is de Kerk: het volk van God dat zijn bestaan ontvangt uit het lichaam van Christus [1] en dat zelf het lichaam van Christus is [2]. Het is geen volk zoals alle andere, maar het Volk van God, door Hem bijeengeroepen en samengesteld uit vrouwen en mannen van alle volkeren van de aarde. Het beginsel van eenheid is niet een taal, een cultuur of een afkomst, maar het geloof in Christus.** Daarom is de Kerk — volgens een prachtige formulering van het Concilie — de samenkomst van “allen die in geloof hun blik richten op Jezus” (LG, 9).

Het is een messiaans volk, juist omdat Christus, de Messias, het hoofd ervan is. Wie tot dit volk behoort, beroemt zich niet op eigen verdiensten of titels, maar alleen op de gave om in Christus en door Hem dochters en zonen van God te zijn. Boven elke taak of functie in de Kerk staat daarom wat werkelijk telt: gevormd zijn in Christus en door genade kinderen van God zijn. Dit is ook de enige eretitel die wij als christenen zouden moeten nastreven. Wij zijn in de Kerk om onophoudelijk het leven van de Vader te ontvangen en te leven als zijn kinderen en als broeders en zusters van elkaar. Daarom is de wet die de onderlinge relaties in de Kerk bezielt de liefde, zoals wij die in Jezus ontvangen en beleven, en is haar doel het Koninkrijk van God, waar zij samen met heel de mensheid naar onderweg is.

Verenigd in Christus, de Heer en Redder van elke man en elke vrouw, kan de Kerk zich nooit in zichzelf opsluiten, maar staat zij open voor iedereen en is zij er voor iedereen. Als gelovigen in Christus tot haar behoren, herinnert het Concilie ons eraan dat “alle mensen geroepen zijn om tot het nieuwe Volk van God te behoren. Daarom moet dit volk, één en uniek blijvend, zich uitbreiden over heel de wereld en door alle tijden heen, opdat de bedoeling van Gods wil tot vervulling komt: Hij die in het begin de menselijke natuur als één heeft geschapen en zijn verstrooide kinderen weer bijeen wil brengen” (LG, 13). Ook zij die het Evangelie nog niet hebben ontvangen, zijn dus op de een of andere wijze gericht op het Volk van God.

En de Kerk, die samenwerkt aan de zending van Christus, wordt geroepen het Evangelie overal en aan iedereen te verkondigen (vgl. LG 17), opdat iedere mens in contact kan komen met Christus.

Dit betekent dat er in de Kerk een plaats is — en moet zijn — voor iedereen, en dat iedere christen geroepen is om het Evangelie te verkondigen en daarvan getuigenis af te leggen in elke omgeving waarin hij of zij leeft en werkt. Zo toont dit volk zijn katholiciteit: het verwelkomt de rijkdom en de gaven van verschillende culturen en biedt hun tegelijk de nieuwheid van het Evangelie aan, om deze culturen te zuiveren en te verheffen (vgl. LG, 13).

In dit opzicht is de Kerk één en omvat zij toch iedereen. Een groot theoloog heeft dit als volgt beschreven: “De unieke Ark van het heil moet in haar ruime schip alle menselijke verscheidenheid opnemen. In de ene feestzaal is het voedsel dat wordt uitgedeeld afkomstig uit de hele schepping. Het naadloze gewaad van Christus is ook — en dat is hetzelfde — het veelkleurige kleed van Jozef.” [3]

Het is een groot teken van hoop — vooral in onze tijd, die wordt doorkruist door zoveel conflicten en oorlogen — te weten dat de Kerk een volk is waarin vrouwen en mannen van verschillende nationaliteiten, talen en culturen samenleven in geloof. Zij is een teken dat midden in de mensheid is geplaatst, een herinnering en een profetie van de eenheid en vrede waartoe God de Vader al zijn kinderen roept.

Bronverwijzingen uit de oorspronkelijke tekst:

[1] Vgl. J. Ratzinger, *The New People of God*, Brescia 1992, p. 97.

[2] Vgl. Y. M.-J. Congar, *A Messianic People*, Brescia 1976, p. 75.

[3] Vgl. H. de Lubac, *Catholicisme: les aspects sociaux du dogme*.

Gespreksvragen:

- Wat betekent het voor jou om onderdeel te zijn van de Kerk als het volk van God dat zijn bestaan ontvangt uit het lichaam van Christus en dat zelf het lichaam van Christus is?
- Hoe zie jij het teken van hoop door te weten dat de Kerk een volk is waarin vrouwen en mannen van verschillende nationaliteiten, talen en culturen samenleven in geloof?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

4. De Kerk, een priesterlijk en profetisch volk

Het messiaanse volk (LG, 9) ontvangt van Christus een deelname aan zijn priesterlijk, profetisch en koninklijk ambt, waardoor zijn heilszending wordt voltrokken. De concilievaders leren dat de Heer Jezus door het nieuwe en eeuwige Verbond een koninkrijk van priesters heeft ingesteld en zijn leerlingen heeft gevormd tot een "koninklijk priesterschap" (1 Petr. 2,9; vgl. 1 Petr. 2,5; Openb. 1,6). Dit gemeenschappelijke priesterschap van de gelovigen wordt geschonken in het doopsel. Het stelt ons in staat God te aanbidden in geest en waarheid en "voor de mensen het geloof te belijden dat zij van God hebben ontvangen door de Kerk" (LG, 11). Bovendien worden door het sacrament van het Vormsel alle gedoopten "nauwer met de Kerk verbonden ... en schenkt de Heilige Geest hun een bijzondere kracht, zodat zij sterker verplicht zijn het geloof te verbreiden en te verdedigen, zowel door woord als door daad, als ware getuigen van Christus" (ibid.). Deze toewijding ligt aan de basis van de gemeenschappelijke zending die de gewijde bedieningen en de leken samenbindt.

In dit verband merkte paus Franciscus op: "Wanneer we naar het Volk van God kijken, herinneren we ons dat we allemaal als leken de Kerk binnentreden. Het eerste sacrament dat onze identiteit voor altijd vastlegt en waarop we altijd trots mogen zijn, is het doopsel. Door het doopsel en door de zalving met de Heilige Geest worden (de gelovigen) 'gewijd als een geestelijk huis en een heilig priesterschap' (LG, 10), zodat iedereen het gelovige heilige Volk van God vormt" (Brief aan de voorzitter van de Pauselijke Commissie voor Latijns-Amerika, 19 maart 2016).

De uitoefening van dit koninklijk priesterschap gebeurt op vele manieren, die allemaal gericht zijn op onze heiliging, en in de eerste plaats door deelname aan het offer van de Eucharistie. Door gebed, onthouding en actieve liefde geven wij zo getuigenis van een leven dat door de genade van God is vernieuwd (vgl. LG, 10). Zoals het Concilie samenvat: "Door de sacramenten en door de beoefening van de deugden worden het heilige karakter en de organische structuur van de priesterlijke gemeenschap daadwerkelijk tot leven gebracht" (LG, 11).

De concilievaders leren vervolgens dat het heilige Volk van God ook deelneemt aan het profetisch ambt van Christus (vgl. LG, 12). In dit verband worden de belangrijke thema's van de geloofszin en de eensgezindheid van de gelovigen naar voren gebracht. De doctrinaire commissie van het Concilie verduidelijkte dat deze *sensus fidei* "als het ware een vermogen van de hele Kerk is, waardoor zij in geloof de overgeleverde openbaring herkent, onderscheid maakt tussen waar en onwaar in geloofszaken, en haar tegelijk dieper doorgrondt en vollediger toepast in het leven" (vgl. *Acta Synodalia*, III/1, 199). De geloofszin behoort daarom niet aan de individuele gelovigen op zichzelf toe, maar aan hen als leden van het Volk van God in zijn geheel.

Lumen gentium richt zich vooral op dit laatste aspect en plaatst het in verband met de onfeilbaarheid van de Kerk, waarin die van de Romeinse Pontifex (de paus) besloten ligt en waardoor zij wordt gediend. “Het geheel van de gelovigen, die door de Heilige zijn gezalfd (vgl. 1 Joh. 2,20.27), kan zich in geloofszaken niet vergissen. Deze bijzondere eigenschap blijkt uit de bovennatuurlijke geloofszin van het gehele volk, wanneer vanaf de bisschoppen tot aan de laatste gelovige leken een algemene overeenstemming wordt getoond inzake geloof en zeden” (LG, 12). De Kerk kan dus, als gemeenschap van gelovigen — waarin vanzelfsprekend ook de herders zijn inbegrepen — niet dwalen in zaken van geloof. Het orgaan waardoor deze waarheid wordt bewaard, gefundeerd op de zalving van de Heilige Geest, is de bovennatuurlijke geloofszin van het hele Volk van God, die zichtbaar wordt in de consensus van de gelovigen. Uit deze eenheid, die door het leergezag van de Kerk wordt bewaakt, volgt dat iedere gedoopte een actieve drager van de evangelisatie is, geroepen om samenhangend getuigenis van Christus af te leggen overeenkomstig de profetische gave die de Heer aan heel zijn Kerk schenkt.

De Heilige Geest namelijk, die tot ons komt van de Verrezen Christus, “verdeelt onder de gelovigen van elke rang bijzondere genaden. Door deze gaven maakt Hij hen geschikt en bereid om verschillende taken en ambten op zich te nemen die bijdragen aan de vernieuwing en de opbouw van de Kerk” (LG, 12). Een bijzondere uitdrukking van deze charismatische vitaliteit is het gewijde leven, dat voortdurend groeit en bloeit door het werk van de genade. Ook de kerkelijke verenigingen zijn een stralend voorbeeld van de verscheidenheid en de vruchtbaarheid van geestelijke gaven ten dienste van de opbouw van het Volk van God.

Gespreksvragen:

- **Wat betekent het voor jou om gedoopt te zijn?**
- **Welke “bijzondere genaden” (of talenten) ervaar jij als gegeven door de Heilige Geest en hoe zet jij deze in?**

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

5. Op het fundament van de apostelen. De Kerk in haar hiërarchische dimensie

De Katholieke Kerk is gegrondvest op de apostelen, die Christus heeft aangesteld als levende pijlers van zijn mystieke Lichaam. Zij bezit een hiërarchische structuur die ten dienste staat van de eenheid, de zending en de heiliging van al haar leden. Dit heilige ambt is blijvend gefundeerd op de apostelen (vgl. Ef. 2,20; Apok. 21,14), die gezaghebbende getuigen zijn van de verrijzenis van Jezus (vgl. Hand. 1,22; 1 Kor. 15,7), en die door de Heer zelf zijn uitgezonden op missie in de wereld (vgl. Mc. 16,15; Mt. 28,19). Omdat de apostelen geroepen zijn om de heilzame leer van de Meester trouw te bewaren (vgl. 2 Tim. 1,13-14), dragen zij hun dienst over aan mannen die, tot aan de wederkomst van Christus, de Kerk blijven heiligen, leiden en onderrichten “door hun opvolgers in het herderlijk ambt” (Catechismus van de Katholieke Kerk, nr. 857).

Deze apostolische opvolging, die gefundeerd is op het Evangelie en in de Traditie, wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk III van *Lumen gentium*, dat de titel draagt: *Over de hiërarchische structuur van de Kerk en in het bijzonder over het episcopaat*. Het Concilie leert dat de hiërarchische structuur geen menselijke constructie is, bedoeld voor de interne organisatie van de Kerk als sociaal lichaam (vgl. LG, 8), maar een goddelijke instelling, waarvan het doel is de zending die Christus aan de apostelen heeft toevertrouwd tot het einde der tijden voort te zetten.

Dat dit thema in hoofdstuk III wordt behandeld, nadat de eerste twee hoofdstukken het wezen van de Kerk hebben besproken (vgl. *Acta Synodalia* III/1, 209–210), betekent niet dat de hiërarchische constitutie een later toegevoegd element is ten opzichte van het Volk van God. Zoals het decreet *Ad gentes* opmerkt: “de apostelen waren de eerste ontkieming van het nieuwe Israël en tegelijk het begin van de heilige hiërarchie” (nr. 5), aangezien zij de gemeenschap vormden van hen die door het paasmysterie van Christus verlost waren en als instrument van heil voor de wereld waren ingesteld.

Om de bedoeling van het Concilie goed te begrijpen, is het raadzaam de titel van hoofdstuk III van *Lumen gentium* aandachtig te lezen. Deze titel verduidelijkt namelijk de fundamentele structuur van de Kerk, die zij ontvangt van God de Vader door de Zoon en die tot voltooiing wordt gebracht door de uitstorting van de Heilige Geest. De concilievaders wilden niet eenvoudigweg de institutionele elementen van de Kerk beschrijven, zoals het woord “constitutie” in moderne zin zou kunnen doen vermoeden. Het document concentreert zich veeleer op het “bedienend of hiërarchisch priesterschap”, dat “wezenlijk en niet alleen in graad” verschilt van het gemeenschappelijk priesterschap van de gelovigen. Tegelijk herinnert het eraan dat beide “onderling op elkaar betrokken zijn, want elk neemt op zijn eigen wijze deel aan het ene priesterschap van Christus” (LG, 10).

Het Concilie behandelt zo het ambt dat wordt toevertrouwd aan mannen die zijn begiftigd met *sacra potestas*, een heilige macht (vgl. LG, 18), ten dienste van de Kerk. Het richt zich in het bijzonder op het bisschopsambt (LG, 18-27), vervolgens op het priesterschap (LG, 28) en het diaconaat (LG, 29), als graden van het ene sacrament van de Wijdingen.

Met het woord “hiërarchisch” wil het Concilie dus de heilige oorsprong van het apostolisch ambt aanduiden, dat zijn bron heeft in het handelen van Jezus, de Goede Herder, evenals de innerlijke relaties binnen dit ambt. Vooral de bisschoppen, en via hen de priesters en diakens, hebben taken ontvangen (in het Latijn *munera*), die hen leiden tot de dienst aan “allen die tot het Volk van God behoren”, opdat zij, “vrij en ordelijk werkend naar één gemeenschappelijk doel, tot het heil kunnen geraken” (LG, 18).

***Lumen gentium* herinnert herhaaldelijk en krachtig aan het collegiale en gemeenschappelijke karakter van deze apostolische zending en bevestigt opnieuw dat “de taak die de Heer aan de herders van zijn volk heeft toevertrouwd een echte dienst is, die in de heilige Schrift treft ‘diakonia’, dienstwerk, wordt genoemd” (LG, 24).** Zo begrijpen we ook waarom de heilige Paulus VI de hiërarchie voorstelde als een werkelijkheid “geboren uit de liefde van Christus, om de rijkdom van geloof, voorbeelden, richtlijnen en charisma’s die Christus aan zijn Kerk heeft nagelaten, ongeschonden en vruchtbaar te verwezenlijken, te verspreiden en door te geven” (Toespraak van 14 september 1964, in *Acta Synodalia* III/1, 147).

Laten wij de Heer bidden dat Hij aan zijn Kerk bedienaren mag schenken die vervuld zijn van evangelische liefde, toegewijd aan het welzijn van alle gedoopten en moedige missionarissen in alle delen van de wereld.

Gespreksvragen:

- Hoe geef jij invulling aan de zending die Jezus aan ons en de Kerk heeft gegeven?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

6. Levende stenen in de Kerk en getuigen in de wereld: de leken in het Volk van God

Paus Franciscus merkte vaak op: “Leken zijn eenvoudig gezegd de grote meerderheid van het Volk van God. De minderheid — de gewijde bedienaren — staat in hun dienst” (*Apostolische Exhortatie Evangelii gaudium*, 102).

Dit gedeelte van het document probeert op een positieve manier de aard en de zending van de leken te beschrijven, na eeuwen waarin zij vooral werden omschreven als degenen die geen deel uitmaken van de geestelijkheid of het gewijde leven. Daarom wil ik samen met u een zeer mooie passage opnieuw bekijken, die spreekt over de grootsheid van het christelijk bestaan: “Het uitverkoren Volk van God is namelijk één: ‘één Heer, één geloof, één doopsel’ (Ef. 4,5); het deelt een gemeenschappelijke waardigheid als leden die door hun wedergeboorte in Christus zijn vernieuwd, bezit dezelfde kinderlijke genade en dezelfde roeping tot volmaaktheid, heeft één gemeenschappelijk heil, één hoop en één onverdeelde liefde” (LG, 32).

Nog vóór enige onderscheiding naar ambt of levensstaat bevestigt het Concilie de gelijkheid van alle gedoopten. De constitutie wil niet dat wij vergeten wat zij al had gesteld in het hoofdstuk over het Volk van God, namelijk dat de toestand van het messiaanse volk bestaat in de waardigheid en de vrijheid van de kinderen van God (vgl. LG, 9).

Natuurlijk geldt: hoe groter het geschenk, des te groter ook de verantwoordelijkheid. Daarom benadrukt het Concilie naast de waardigheid ook de zending van de leken in de Kerk en in de wereld. Maar waarop is deze zending gebaseerd en waarin bestaat zij? De beschrijving die het Concilie zelf van de leken geeft, maakt dit duidelijk: “Onder de term leken worden hier verstaan alle gelovigen ... die door het doopsel met Christus tot één lichaam zijn verenigd en tot het Volk van God zijn gemaakt. Zij krijgen op hun eigen wijze deel aan het priesterlijk, profetisch en koninklijk ambt van Christus en vervullen voor hun deel de zending van heel het christenvolk in de Kerk en in de wereld” (LG, 31).

Het heilige Volk van God is dus nooit een vormeloze massa, maar het lichaam van Christus, of zoals de heilige Augustinus zei: de *Christus totus*. Het is een gemeenschap die organisch gestructureerd is door de vruchtbare verhouding tussen de twee vormen van deelname aan het priesterschap van Christus: het gemeenschappelijk priesterschap van de gelovigen en het bedienend priesterschap (vgl. LG, 10). Op grond van het doopsel nemen de leken werkelijk deel aan het priesterschap van Christus. “De hoogste en eeuwige Priester, Christus Jezus, wil immers zijn getuigenis en dienst ook door de leken voortzetten; daarom bezielt Hij hen met zijn Geest en spoort Hij hen voortdurend aan tot elk goed en volmaakt werk” (LG, 34).

Hoe zouden we hier niet de heilige Johannes Paulus II en zijn apostolische exhortatie *Christifideles Laici* (30 december 1988) in herinnering brengen? Daarin benadrukte hij dat “het Concilie, met zijn rijke leerstellige, geestelijke en pastorale erfgoed, als nooit tevoren heeft geschreven over de aard, waardigheid, spiritualiteit, zending en verantwoordelijkheid van de gelovige leken. En de concilievaders hebben, in navolging van de oproep van Christus, alle leken — vrouwen en mannen — geroepen om in de wijngaard te werken” (nr. 2). Op deze manier gaf mijn eerbiedwaardige voorganger nieuw elan aan het lekenapostolaat, waaraan het Concilie een apart document wijdde, waarover wij later zullen spreken (vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, decreet *Apostolicam actuositatem*, 18 november 1965).

Het ruime terrein van het lekenapostolaat beperkt zich niet tot de Kerk, maar strekt zich uit tot de wereld. De Kerk is immers aanwezig waar haar kinderen het Evangelie belijden en ervan getuigen: op de werkvloer, in de burgerlijke samenleving en in alle menselijke relaties, overal waar zij door hun keuzes de schoonheid van het christelijk leven laten zien, dat hier en nu vooruitwijst naar de gerechtigheid en de vrede die in het Koninkrijk van God tot voltooiing zullen komen.

De wereld moet “doordrongen worden van de geest van Christus en zijn doel van gerechtigheid, liefde en vrede doeltreffender vervullen” (LG, 36). En dit is alleen mogelijk dankzij de inzet, de dienst en het getuigenis van de leken!

Dit is een uitnodiging om de ‘uitgaande Kerk’ te zijn waarover paus Franciscus spreekt: een Kerk die in de geschiedenis geworteld is, altijd open voor de zending, waarin wij allen geroepen zijn om missionaire leerlingen te zijn, apostelen van het Evangelie, getuigen van het Koninkrijk van God en dragers van de vreugde van Christus die wij hebben ontmoet.

Gespreksvragen:

- Waarin ervaar jij de aansporing van de Heilige Geest?
- Hoe geef jij getuigenis in de wereld?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

7. Heiligheid en evangelische principes in de Kerk

Ieder van ons is geroepen om te leven in de genade van God, de deugden te beoefenen en Christus na te volgen. Volgens *Lumen gentium* is heiligheid geen voorrecht van enkelen, maar een gave die van iedere gedoopte vraagt te streven naar de volmaaktheid van de liefde, dat wil zeggen naar de volheid van liefde tot God en tot de naaste. Liefde is immers het hart van de heiligheid waartoe alle gelovigen geroepen zijn. Deze deugd, door de Vader geschonken en door de Zoon Jezus meegedeeld, “beheerst alle middelen om de heiligheid te bereiken en bezielt deze middelen” (LG, 42).

De hoogste vorm van heiligheid is, net als in de eerste tijden van de Kerk, het martelaarschap, het “hoogste getuigenis van geloof en liefde” (LG, 50). Daarom leert de concilietekst dat iedere gelovige bereid moet zijn Christus te belijden tot het vergieten van zijn bloed (vgl. LG, 42), zoals altijd het geval is geweest en ook vandaag nog het geval is. Deze bereidheid tot getuigenis wordt werkelijkheid telkens wanneer christenen in de samenleving tekenen van geloof en liefde achterlaten door zich in te zetten voor gerechtigheid.

Alle sacramenten, en op een bijzondere wijze de Eucharistie, zijn voedsel dat een heilig leven bevordert, doordat zij iedere mens gelijkvormig maken aan Christus, het voorbeeld en de maatstaf van heiligheid. Hij heiligt de Kerk, waarvan Hij het Hoofd en de Herder is. Vanuit dit perspectief is heiligheid zijn gave, die zich in ons dagelijks leven toont telkens wanneer wij haar met vreugde ontvangen en er met inzet op antwoorden. In dit verband herinnerde de heilige Paulus VI er in de algemene audiëntie van 20 oktober 1965 aan dat de Kerk, om authentiek te zijn, vraagt dat alle gedoopten “heilig zijn, dat wil zeggen waarlijk waardige, sterke en trouwe kinderen van haar”. Dit wordt gerealiseerd door een innerlijke omvorming, waarbij het leven van iedere mens door de kracht van de Heilige Geest wordt gelijkvormig gemaakt aan Christus (vgl. Rom. 8,29; LG, 40).

Lumen gentium beschrijft de heiligheid van de Katholieke Kerk als een van haar wezenlijke kenmerken, die in geloof wordt aangenomen, aangezien zij wordt beleden als “onverwoestbaar heilig” (LG, 39). Dit betekent niet dat zij dit op volmaakte en volledige wijze is, maar dat zij geroepen is dit goddelijke geschenk te bevestigen tijdens haar pelgrimstocht naar de eeuwige bestemming, terwijl zij voortgaat “te midden van de vervolgingen van de wereld en de vertroostingen van God” (H. Augustinus, *De civitate Dei* 51,2; LG, 8). De pijnlijke werkelijkheid van de zonde in de Kerk, dat wil zeggen in ieder van ons, nodigt iedere mens uit tot een ernstige bekering van leven, door ons toe te vertrouwen aan de Heer, die ons vernieuwt in liefde. Juist deze oneindige genade, die de Kerk heiligt, vertrouwt ons een opdracht toe die wij dag na dag moeten vervullen: die van onze bekering. Heiligheid heeft daarom niet alleen een praktische betekenis, alsof zij zou kunnen worden herleid tot een ethische inzet, hoe groot ook, maar raakt het wezen zelf van het christelijk leven, zowel persoonlijk als gemeenschappelijk.

Vanuit dit perspectief speelt het gewijde leven een beslissende rol, waaraan de conciliaire constitutie het zesde hoofdstuk wijdt (vgl. nrs. 43-47). Binnen het heilige Volk van God vormt het een profetisch teken van de nieuwe wereld, die hier en nu al in de geschiedenis wordt ervaren. De tekenen van het Koninkrijk van God, die reeds aanwezig zijn in het mysterie van de Kerk, zijn namelijk de evangelische principes die elke vorm van gewijd leven kenmerken: armoede, kuisheid en gehoorzaamheid. Deze drie deugden zijn geen regels die de vrijheid beknotten, maar bevrijdende gaven van de Heilige Geest, waardoor sommige gelovigen zich geheel aan God wijden. Armoede drukt een volledig vertrouwen in de Voorzienigheid uit en bevrijdt van berekening en eigenbelang; gehoorzaamheid neemt het zelfgave-voorbeeld van Christus aan de Vader als maatstaf en bevrijdt van wantrouwen en machtsdrang; kuisheid is de gave van een ongedeeld en zuiver hart in de liefde, ten dienste van God en de Kerk.

Door zich aan deze levenswijze te conformeren, geven gewijde personen getuigenis van de universele roeping tot heiligheid van de hele Kerk, in de vorm van radicaal leerling-zijn. De evangelische raden tonen een volledige deelname aan het leven van Christus, tot aan het kruis. Juist door het offer van de Gekruisigde zijn wij allen verlost en geheiligd. Wanneer wij dit gebeuren beschouwen, begrijpen wij dat er geen enkele menselijke ervaring is die God niet verlost: zelfs het lijden, beleefd in vereniging met het lijden van de Heer, wordt een weg van heiligheid. **De genade die het leven bekeert en omvormt, versterkt ons zo in elke beproeving en wijst ons niet naar een ver verwijderd ideaal, maar naar de ontmoeting met God, die uit liefde mens is geworden.** Moge de Heilige Maagd Maria, de geheel heilige Moeder van het mensgeworden Woord, onze weg altijd ondersteunen en beschermen.

Gespreksvragen:

- Wanneer ervaar jij dat geloven niet altijd makkelijk is?
- Hoe raken bekering en vergeving jou?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

8. De Kerk, pelgrim in de geschiedenis op weg naar het hemels vaderland

Terwijl wij vandaag stilstaan bij een gedeelte van hoofdstuk VII van de constitutie van het Tweede Vaticaans Concilie over de Kerk, richten wij onze aandacht op een van haar kenmerkende eigenschappen: haar eschatologische¹ dimensie. De Kerk trekt immers door deze aardse geschiedenis heen en blijft steeds gericht op haar uiteindelijke bestemming: het hemels vaderland. Dit is een wezenlijke dimensie, die wij echter vaak over het hoofd zien of minder belangrijk maken, omdat wij te veel gericht zijn op wat direct zichtbaar is en op de meer concrete aspecten van het leven van de christelijke gemeenschap.

De Kerk is het volk van God dat door de geschiedenis trekt en waarbij het Koninkrijk van God het doel is van al haar handelen (vgl. LG, 9). Jezus heeft de Kerk juist gesticht door dit Koninkrijk van liefde, gerechtigheid en vrede te verkondigen (vgl. LG, 5). Daarom worden wij uitgenodigd om de gemeenschappelijke en hemelse dimensie van het heil in Christus te overwegen en onze blik op deze uiteindelijke horizon te richten, zodat wij alles vanuit dit perspectief kunnen beoordelen en begrijpen.

De Kerk leeft in de geschiedenis in dienst van de komst van het Koninkrijk van God in de wereld. Zij verkondigt altijd en overal de woorden van deze belofte. In de viering van de sacramenten, vooral in de Eucharistie, ontvangt zij er een onderpand van. Zij brengt de logica van dit Koninkrijk in praktijk en beleeft deze in relaties van liefde en dienst. Tegelijk weet de Kerk dat zij de plaats en het middel is waar de vereniging met Christus “op een meer innige wijze” wordt gerealiseerd (LG, 48), terwijl zij erkent dat het heil door God in de Heilige Geest ook buiten haar zichtbare grenzen kan worden geschonken.

¹ Eschatologie: de leer van de eindtijd en de uiteindelijke bestemming van de mens

In dit verband doet de constitutie *Lumen gentium* een belangrijke uitspraak: de Kerk is het “algemene sacrament van het heil” (LG, 48), dat wil zeggen teken en instrument van de volheid van leven en vrede die door God wordt bewerkt. Dit betekent dat zij niet volledig samenvalt met het Koninkrijk van God, maar het zaad en het begin ervan is. De volledige verwezenlijking zal immers pas aan de mensheid en aan de kosmos worden gegeven aan het einde der tijden. Gelovigen in Christus trekken dus door deze aardse geschiedenis, die gekenmerkt wordt door de groei van het goede maar ook door onrecht en lijden, zonder zich te laten misleiden of te vervallen in wanhoop. Zij leven geleid door de belofte van Hem die “alles nieuw zal maken” (Openb. 21,5). De Kerk vervult haar zending dus tussen het “reeds” van het begin van het Koninkrijk van God in Jezus en het “nog niet” van de belofte en verwachte voltooiing. Als bewaakster van een hoop die de weg verlicht, heeft zij ook de taak duidelijk te spreken om alles af te wijzen wat het leven aantast en zijn groei tegenwerkt, en om op te komen voor de armen, de mensen die worden uitgebuit, de slachtoffers van geweld en oorlog en allen die lichamelijk en geestelijk lijden (vgl. *Compendium van de sociale leer van de Kerk*, nr. 159).

Als teken en sacrament van het Koninkrijk is de Kerk het pelgrimerende volk van God op aarde. Vanuit de belofte van de toekomst leest en interpreteert zij de gebeurtenissen van de geschiedenis in het licht van het Evangelie. Zij klaagt het kwaad in al zijn vormen aan en verkondigt, in woord en daad, het heil dat Christus wil brengen voor heel de mensheid en zijn Koninkrijk van gerechtigheid, liefde en vrede. De Kerk verkondigt dus niet zichzelf; integendeel, alles in haar moet verwijzen naar het heil in Christus.

Vanuit dit perspectief wordt de Kerk uitgenodigd om nederig de menselijke kwetsbaarheid en vergankelijkheid van haar eigen instellingen te erkennen, die ondanks hun dienst aan het Koninkrijk van God toch het tijdelijke karakter van deze wereld dragen (vgl. LG, 48). Geen enkele kerkelijke instelling mag als absoluut worden beschouwd. Omdat zij binnen de geschiedenis en de tijd bestaan, zijn zij geroepen tot voortdurende bekering, tot vernieuwing van vormen en hervorming van structuren, en tot voortdurende vernieuwing van relaties, zodat zij hun zending daadwerkelijk kunnen vervullen.

Binnen de horizon van het Koninkrijk van God moeten wij ook de relatie begrijpen tussen de christenen die vandaag hun zending vervullen en degenen die hun aardse leven al hebben voltooid en zich in een toestand van loutering of gelukzaligheid bevinden. **Lumen gentium leert immers dat alle christenen één Kerk vormen, dat er gemeenschap en uitwisseling van geestelijke goederen bestaat, gegrond in de vereniging met Christus van alle gelovigen, en dat er een broederlijke verbondenheid bestaat tussen de aardse Kerk en de hemelse Kerk: deze gemeenschap van de heiligen wordt vooral ervaren in de liturgie (vgl. LG, 49-51). Door te bidden voor de overledenen en door het voorbeeld te volgen van hen die reeds als leerlingen van Jezus hebben geleefd, worden ook wij versterkt op onze weg en verdiepen wij onze verering van God. Getekend door dezelfde Geest en verenigd in dezelfde liturgie, prijzen en verheerlijken wij, samen met hen die ons in het geloof zijn voorgedaan, de heilige Drie eenheid.**

Laten wij de concilievaders dankbaar zijn dat zij ons aan dit zeer belangrijke en mooie aspect van het christen zijn hebben herinnerd, en laten wij ons inspannen om het in ons leven te verdiepen.

Gespreksvragen:

- Op welke manier voel jij je verbonden met de gemeenschap van gelovigen die zijn overleden?
- Wat betekent het voor jou dat Jezus ons een eeuwig Koninkrijk bij zijn Vader in de hemel heeft beloofd?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

9. De maagd Maria, model van de Kerk

Het Tweede Vaticaans Concilie heeft ervoor gekozen het laatste hoofdstuk van de dogmatische constitutie over de Kerk te wijden aan de maagd Maria (vgl. *Lumen gentium*, 52-69). Zij “wordt begroet als een vooraanstaand en uniek lid van de Kerk, en een voortreffelijk voorbeeld in geloof en liefde” (LG, 53). Deze woorden nodigen ons uit om te begrijpen hoe wij in Maria, zowel het model als het uitmuntende lid én de moeder van de hele kerkelijke gemeenschap kunnen herkennen. Maria, die onder de werking van de Heilige Geest, de Zoon van God, die mens is geworden, heeft ontvangen en gebaard.

Door zich te laten vormen door het werk van de genade, dat in haar tot voltooiing kwam, en door de gave van de Allerhoogste te aanvaarden met haar geloof en haar maagdelijke liefde, is Maria het volmaakte voorbeeld van wat de hele Kerk geroepen is te zijn. Een schepsel dat leeft uit het Woord van de Heer en moeder van de kinderen van God, voortgebracht door haar ontvankelijkheid voor het handelen van de Heilige Geest. Bovendien is zij, als de gelovige bij uitstek, in wie ons de volmaakte vorm van een onvoorwaardelijke openheid voor het goddelijke mysterie binnen de gemeenschap van Gods heilige volk wordt getoond, een uitmuntend lid van de kerkelijke gemeenschap. En tenslotte is zij, in zoverre zij kinderen voortbrengt in de Zoon, die eeuwig wordt bemind en onder ons is gekomen, de moeder van de gehele Kerk. Die zich met kinderlijk vertrouwen tot haar kan wenden, in de zekerheid om gehoord, beschermd en bemind te worden.

Men kan deze eigenschappen van de maagd Maria samenvatten door haar te beschrijven als een vrouw die het icoon van het mysterie is. Het woord “vrouw” benadrukt de historische werkelijkheid van deze jonge dochter van Israël, die de bijzondere genade ontving de Messias te mogen voortbrengen. De uitdrukking “icoon” benadrukt dat in haar de dubbele beweging van neerdaling en opgang tot vervulling komt: in haar stralen zowel Gods vrije uitverkiezing als haar eigen vrije instemming in geloof. Maria is dus de vrouw die het icoon is van het mysterie, dat wil zeggen, van Gods heilsplan, dat eens verborgen was en nu volledig is geopenbaard in Jezus Christus.

Het Concilie heeft ons een duidelijke leer nagelaten over de unieke plaats die de maagd Maria inneemt in het werk van de Verlossing (vgl. *Lumen gentium*, 60-62). Het herinnert eraan dat de enige Middelaar van het heil Jezus Christus is (vgl. 1 Tim. 2,5-6), en dat zijn allerheiligste Moeder “op geen enkele wijze de onmiddellijke vereniging van de gelovigen met Christus belemmert, maar deze juist bevordert” (vgl. LG, 60). Tegelijkertijd is zij, “van eeuwigheid voorbestemd door het besluit van de goddelijke voorzienigheid, die bepaalde dat het Woord mens zou worden, om de moeder van God te zijn, de heilige Maagd ... die op unieke wijze ... door haar gehoorzaamheid, geloof, hoop en vurige liefde heeft meegewerkt aan het werk van de Verlosser om het bovennatuurlijke leven aan de zielen terug te geven. Daarom is zij voor ons moeder in de orde van de genade” (ibid., 61).

Ook het mysterie van de Kerk wordt weerspiegeld in de maagd Maria: in haar vindt het volk van God een beeld van zijn oorsprong, zijn model en zijn uiteindelijke bestemming. In de Moeder van de Heer ziet de Kerk haar eigen mysterie weerspiegeld, niet alleen omdat zij in haar het voorbeeld vindt van maagdelijk geloof, moederlijke liefde en een bruidsverbond waartoe zij geroepen is, maar vooral omdat zij in de maagd Maria haar eigen oermodel herkent, de ideale gestalte van wat zij geroepen is te worden.

Zoals we zien, leren de beschouwingen over de maagd Maria in *Lumen gentium* ons de Kerk lief te hebben en in haar te werken voor de komst van het Koninkrijk van God, dat onderweg is en dat eenmaal in heerlijkheid zijn volledige vervulling zal vinden.

Laten wij ons daarom laten uitdagen door het verheven voorbeeld van Maria, Maagd en Moeder. En laten wij haar vragen dat zij ons door haar voorspraak helpt om te beantwoorden aan wat van ons gevraagd wordt door haar voorbeeld: beleef ik mijn deelname aan de Kerk met een nederig en actief geloof? Erken ik in haar de gemeenschap van het verbond dat God mij heeft gegeven als antwoord op zijn oneindige liefde? Voel ik mij een levend lid van de Kerk, in gehoorzaamheid aan de herders die God heeft gegeven? Zie ik in Maria een model, een uitmuntend lid en Moeder van de Kerk, en vraag ik haar mij te helpen een trouwe leerling van haar Zoon te zijn?

Moge de Heilige Geest, die over Maria is gekomen en die wij nederig en vol vertrouwen aanroepen, ons de genade schenken om deze grote werkelijkheden ten volle te beleven. En nu wij diep hebben nagedacht over de constitutie *Lumen gentium*, laten wij de Maagd vragen om voor ons deze gave te verkrijgen: dat de liefde voor de heilige Moeder Kerk in ons allen mag groeien. Amen!

Gespreksvragen:

- Wat betekent het voor jou dat Maria onze voorspreekster is?
- Maria is als een moeder voor ons allemaal, zij leert ons om samen te luisteren, te bidden en op weg te gaan. Hoe brengt Maria jou dichterbij een actief geloof?

Je kunt aantekeningen maken als dat helpt.

Meer informatie en materialen
op luisterendopweg.nl

luisterendopweg.nl

Luisterend op weg